

Nuorten henkirikollisuus – Poliisin tietoon tulleiden henkirikosten ja niiden yritysten piirteet vuosina 2015–2023

Tiivistelmä

RAPORTIN NIMI

Nuorten henkirikollisuus – Poliisin tietoon tulleiden henkirikosten ja niiden yritysten piirteet vuosina 2015–2023

LAATIJA

Keskusrikospoliisi, Tiedusteluosasto, strateginen analyysi

Laura Heiskanen, tutkija

Minja Purhonen, korkeakouluharjoittelija

JULKAISUAJANKOHTA

26.2.2025

TOIMEKSIANTO/TUTKIMUSKYSYMYS

Selvittää ennalta estävän toiminnan tietojohtoisuuden lisäämiseksi nuorten henkirikosten ja niiden yritysten määrää sekä tarkempia teonpiirteitä ja lisätä näin tietoa ilmiöstä myös toiminnan suuntaamiseksi

KESKEISET LÄHTEET

Polstat, Poliisiasiaien tietojärjestelmä, julkiset lähteet ja tutkimukset

KÄYTETYT MENETELMÄT

Kuvaileva tilastollinen ja laadullinen tarkastelu

AVAINSANAT

Nuorisrikollisuus, henkirikollisuus, nuorten vakava väkivalta

JULKISUUSASTE

julkinen

TIIVISTELMÄ

Nuorten henkirikosten ja niiden yritysten määrä on kokonaisuutena tarkastellen noussut vuoden 2019 jälkeen. Kasvua on ollut pääosin tapon yrityksissä. Toteutuneiden henkirikosten määrä on nuorten ikäryhmissä vuositasolla hyvin pieni. Alle 15-vuotiaiden henkirikoksesta tai sen yrityksestä epäiltyjen määrä on pysynyt matalana, vaikka määrässä on ollut havaittavissa pientä kasvua viime vuosina. Poliisilaitoksittain tarkasteltuna eniten kasvua nuorten rikosepäilyjen määrässä havaittiin Uudenmaan eri poliisilaitosten alueella. Rikosepäilyjen määrä on noussut sekä suomalaistaustaisilla että ulkomaalaistaustaisilla nuorilla. Ulkomaalaistaustaisilla on suomalaistaustaisia korkeampi väestöön suhteutettu rikostaso.

Nuorten henkirikoksissa ja niiden yrityksissä havaitut teonpiirteet ovat muuttuneet joiltain osin verrattuna vuosiin 2015–2016. Selvästi yleisin nuorten käyttämä tekoväline on teräase, ja se on tyypillisesti ollut epäilyllä mukana jo ennen rikosta. Teräasetta käytetään tekovälineenä aiempaa useammin. Rikoksissa käytetään enemmän väkivaltaa, ja tekoja tehdään aiempaa hieman useammin myös julkisilla paikoilla. Maininnat teon liittymisestä jollain tapaa huumausaineisiin ovat lisääntyneet ja alkoholiin liittyvät maininnat vähentyneet. Vaikka suurin osa uhreista oli epäilyille tuttuja, myös ennalta tuntemattomiin henkilöihin, kuten huumekaupan osapuoliin tai eri seurueen henkilöihin kohdistuneiden tekojen määrä on kasvanut. Teot ajoittuvat yleisimmin iltoihin ja viikonloppuihin siten, että yleisin tapahtuma-ajankohta on lauantaina aamuyön aikana. Motiiveista yleisin on riitatilanteen ratkaiseminen väkivalloin, ja lisäksi erityisesti kosto- ja ryöstömotiivien määrä on kasvanut.

SIVUJA

22

Etukannen kuva: Pixabay

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Nuorten henkirikollisuuden kokonaiskuva.....	5
2.1 Ajallinen kehitys rikosnimikkeittäin ja ikäryhmittäin.....	5
2.2 Nuorten henkirikokset ja niiden yritykset poliisilaitoksittain.....	6
3 Henkirikoksista epäillyt nuoret.....	7
3.1 Ikä ja sukupuoli.....	8
3.2 Epäiltyjen syntyperä.....	8
4 Henkirikosten teonpiirteiden muutos vuodesta 2015	10
4.1 Teoissa käytetty väkivalta.....	10
4.1.1 Väkivalta ja tekovälineet.....	10
4.1.2 Väkivallan määrä.....	12
4.2 Rikosten tekopaikka ja aika	13
4.2.1 Rikosten tekopaikat.....	13
4.2.2 Rikosten tekoaika.....	14
4.3 Pääteet	15
4.3.1 Alkoholi	15
4.3.2 Huumausaineet	16
4.4 Osapuolten välinen suhde ja aiempi väkivalta.....	16
4.5 Tekojen päämotiivit.....	18
5 Johtopäätökset.....	19
Lähteet.....	22

1 Johdanto

Suomessa toteutuneiden henkirikosten määrä on ollut pääosin laskussa 2000-luvulla, ja henkirikollisuuden määrän kehitys on pysynyt laskusuuntaisena myös viime vuosina (Törölä ym., 2024). Toisaalta vuodesta 2015 alkaen poliisin tietoon tullut nuorten väkivaltarikollisuus on ollut kasvussa etenkin alaikäisten ikäryhmissä (Danielsson, 2022), ja kasvua on vuoden 2021 jälkeen ollut myös täysi-ikäisten nuorten kohdalla. Eräiden vakavien väkivaltarikosten, kuten ryöstöjen kohdalla rikosepäilyjen määrän kasvu on ollut erityisen voimakasta 2020-luvun alussa. (Heiskanen, 2024.)

Tässä raportissa tarkastellaan kaikkein vakavimpia väkivaltarikoksia, joissa epäiltynä on ollut alle 21-vuotias nuori. Tarkastelussa on sekä nuorten tekemät henkirikokset että niiden yritykset, joten tarkoituksena on kuvata, millaisia piirteitä nuorten henkirikollisuuteen liittyy, kun tarkasteluun otetaan mukaan myös yritykseksi jääneet teot. Raportissa kuvataan kyseisten rikosten osalta nuorten rikollisuuden kehitystä eri ikä- ja väestöryhmissä sekä tarkastellaan rikosten teonpiirteitä. Tarkoituksena on kartoittaa sitä, millaisia muutoksia nuorten henkirikollisuudessa on havaittavissa ja liittyykö rikoksiin uusia ilmiöitä. Tarkastelu on luonteeltaan kuvailevaa ja perustuu poliisin tietoon tullutta rikollisuutta koskeviin tilastoihin sekä teonpiirreanalyysiin, joka on toteutettu rikosilmoitus-tietoihin pohjautuen.

Raportissa käytetään termiä henkirikollisuus, joka käsittää seuraavat rikosnimikkeet: tappo, tapon yritys, murha ja murhan yritys. Taposta ja murhasta on säädetty rikoslain (39/1889) 21 luvun 1 ja 2 pykälissä. Suurin osa aineiston tapauksista oli tapon yrityksiä. Myös surma olisi sisällytetty analyysiin, mutta kyseisellä rikosnimikkeellä ei ole nuorten rikosepäilyjä tarkastelun ajanjaksolla 2015–2023. Raportissa termillä "nuoret" tarkoitetaan alle 21-vuotiaita lapsia ja nuoria. Termi "nuori" on määritelty eri lähteissä eri tavoin, eikä sille ole selkeää vakiintunutta määritelmää. Tässä raportissa viitataan nuoriin rikoksista epäiltyihin, joihin on lainsäädännössä määritelty kuuluvaksi 15–20-vuotiaat (laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 633/2010). Mukaan tarkasteluihin on otettu myös tätä nuoremmat perustuen hyvin nuorten väkivaltarikollisuudessa tapahtuneisiin muutoksiin.

Ensimmäisenä raportissa tarkastellaan nuorten henkirikollisuuden kokonaiskuvaa ja rikosepäilyjen määrässä tapahtuneita muutoksia vuodet 2007–2024 kattavalla ajanjaksolla. Lisäksi luvussa tarkastellaan tekojen jakautumista eri poliisilaitosten alueille. Seuraavaksi käsitellään tarkemmin henkirikoksista ja niiden yrityksistä epäiltyjä nuoria. Luvussa neljä esitellään teonpiirreanalyysi, jossa verrattiin vuosien 2022–2023 rikoksia vuosiin 2015–2016. Luvussa tarkastellaan sitä, millaisia teonpiirteitä tapauksissa on ilmennyt ja mitä eroja tarkastelujaksojen välillä on havaittavissa. Raportin lopuksi esitetään keskeisimmät havainnot. Kuvaus aineistosta ja menetelmistä on esitetty kunkin luvun yhteydessä.

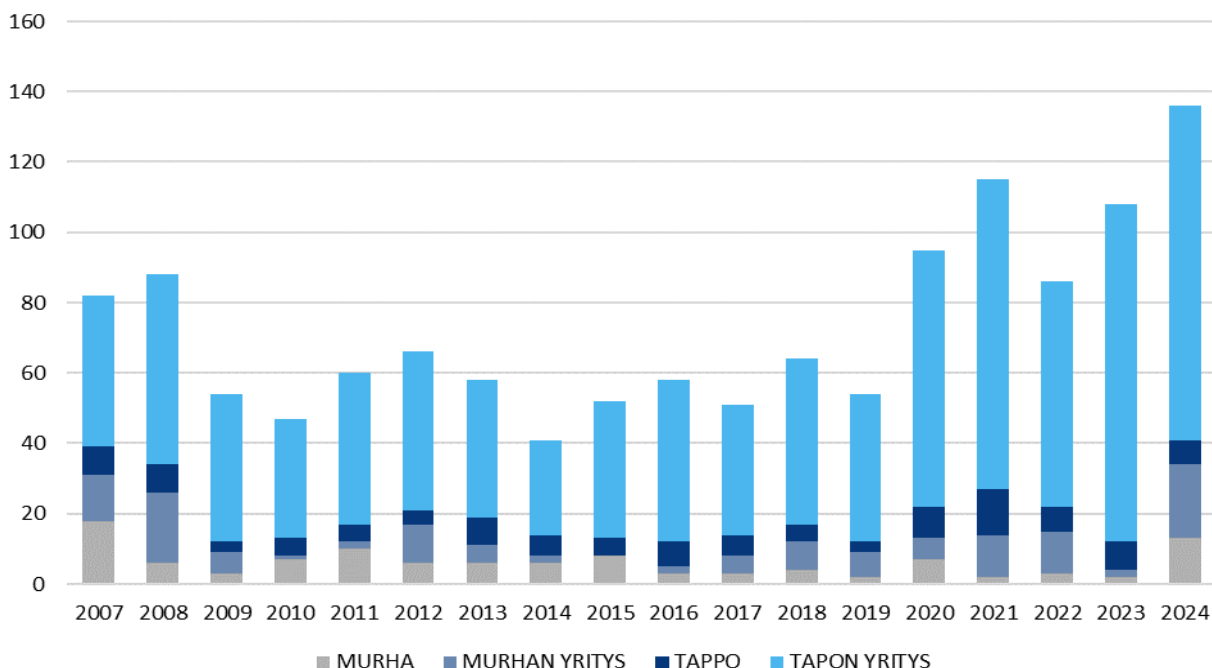
2 Nuorten henkirikollisuuden kokonaiskuva

Tässä luvussa perehdytään nuorten henkirikollisuudessa tapahtuneisiin määrällisiin muutoksiin rikosnimikkeittäin ja ikäryhmittäin vuosina 2007–2024. Luvun toisessa osassa tarkastellaan, miten nuorten henkirikollisuus on jakautunut eri poliisilaitosten alueille. Tiedot rikosepäilyjen määrästä perustuvat Poliisin tulostietojärjestelmä Polstatista 7.1.2025 kerättyihin tietoihin.

2.1 Ajallinen kehitys rikosnimikkeittäin ja ikäryhmittäin

Kuten nuorten väkivaltarikollisuus yleisesti, myös henkirikoksena tai henkirikoksen yrityksenä kirjattujen rikosepäilyjen määrä on viime vuosina ollut selvästi aiempaa korkeampi (kuvio 1). Nuorten tekeminä henkirikoksina ja niiden yrityksinä kirjattujen rikosepäilyjen määrä on pysynyt melko tasaisena vuosien 2009–2019 välillä, ja noussut selvästi vuoden 2019 jälkeen. Vuosina 2020–2024 alle 21-vuotiaille on kirjattu keskimäärin vähän yli sata henkirikosta tai sen yritystä koskevaa rikosepäilyä vuosittain, kun taas aiempina vuosina määrä on vaihdellut suunnilleen noin 50–60 rikosepäilyn välillä.

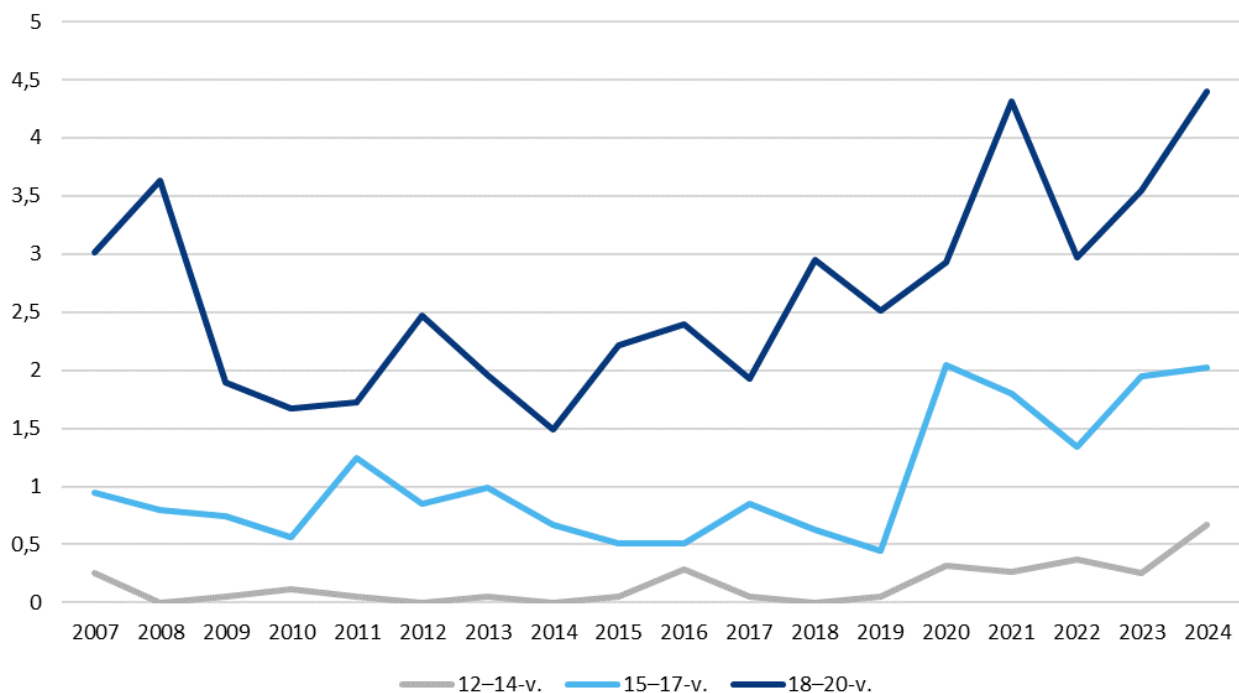
Nuorten henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevista rikosepäilyistä suurin osa on tapon yrityksiä. Juuri tapon yritysten määrä on noussut selvästi vuoden 2019 jälkeen niin, että rikosepäilyjen määrä oli vuosien 2023–2024 aikana yli kaksinkertainen vuosiin 2015–2016 nähden. Toteutuneiden henkirikosten määrä on nuorten ikäryhmissä tyypillisesti pieni, sillä tarkastelujaksolla 2007–2024 kirjattiin keskimäärin 13 tapausta vuosittain. Vuonna 2024 nuorten tekemiä henkirikoksia kirjattiin keskimääräistä enemmän. Toteutuneista henkirikoksista suurin osa kirjattiin murhana. Myös murhan yrityksiä on kirjattu vuonna 2024 enemmän aiempiin vuosiin nähden, mutta niidenkin kokonaismäärä on ollut tarkastelujakson aikana pieni.

Kuvio 1. Nuorten henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevien rikosepäilyjen määrä rikosnimikkeittäin vuosina 2007–2024. Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä Polstat.

Kuten kuviossa 2 esitetään, ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevia rikosepäilyjä oli 18–20-vuotiailla nuorilla. 18–20-vuotiailla henkirikollisuuden taso on ollut koko tarkastelujakson ajan korkeimmalla verrattuna alaikäisten ikäryhmiin, ja epäilyjen määrä oli korkeampi myös vanhempiin ikäryhmiin nähden. Vuonna 2024 18–20-vuotiaiden rikostaso oli lähes 4,5 henkirikosta tai sen yritystä 10 000 henkilöä kohden.

Kokonaisuudessaan 38 prosenttia vuoden 2024 tapauksista oli alaikäisiä koskevia rikosepäilyjä. Alaikäisiä koskevien epäilyjen määrä on kasvanut vuodesta 2015, jolloin vain 19 prosenttia epäilyistä koski alaikäisiä. Selkein kasvu on havaittavissa 15–17-vuotiaita koskevien epäilyjen määrässä. Muista väkivaltarikoksia koskevista nimikkeistä poiketen alle 15-vuotiaiden henkirikoksia tai niiden yrityksiä koskevien epäilyjen määrä on kuitenkin pysynyt edelleen hyvin matalana, vaikka epäilyjen määrässä on ollut havaittavissa kasvua 2020-luvulla.

Kuvio 2. Nuorten henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevien rikosepäilyjen määrä ikäryhmän kokoon suhteutettuna (10 000 henkilöä kohden) vuosina 2007–2024. Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä Polstat, Tilastokeskus: väestörakenne (vuoden 2024 luvut ovat marraskuun ennakkotilastoja).

2.2 Nuorten henkirikokset ja niiden yritykset poliisilaitoksittain

Vaikka nuorten tapon yrityksinä kirjattujen rikosepäilyjen määrä on viime vuosina noussut, henkirikokset ja niiden yritykset ovat edelleen väestötasolla harvinaisia rikoksia. Kun rikoksia tapahtuu vähän, epäilyjen määrän vaihtelu ja näin ollen myös prosentuaaliset muutokset rikosepäilyjen määrässä saattavat olla hyvinkin suuria tarkasteltaessa pieniä alueita tai lyhyitä ajanjaksoja. Rikosepäilyjen määrän vaihtelun vuoksi tässä analyysissä ei tarkastella yksittäisten kaupunkien henkirikostilanteen kehittymistä, vaan asiaa tarkastellaan poliisilaitoksittain ja yksittäistä vuotta pidemmillä ajanjaksoilla.

Taulukosta 1 voidaan havaita, että ikäryhmän asukaslukuun suhteutettuna kaikkein eniten nuorten henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevia rikosepäilyjä oli kymmenen vuoden tarkastelujakson

aikana (2015–2024) Uudellamaalla. Yksittäisistä poliisilaitoksista eniten kyseisiä rikosepäilyjä oli Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella (1,2 rikosta / 10 000 henkilöä). Seuraavaksi eniten rikoksia oli Helsingin (1,0) sekä Länsi-Uudenmaan (0,8) poliisilaitosten alueilla. Muualla Manner-Suomessa asukaslukuun suhteutettu nuorten henkirikosten ja niiden yritysten määrä oli noin 0,2–0,6 rikosta 10 000 henkilöä kohden. Asukaslukuun nähden vähiten nuorten henkirikoksia ja niiden yrityksiä tehtiin Lapin poliisilaitoksen alueella (0,2). Ahvenanmaalla ei ollut ainuttakaan alle 21-vuotiasta koskevaa henkirikosta tai henkirikoksen yritystä koskevaa rikosepäilyä tarkasteluaikana.

Vuosien 2015–2024 aikana nuorten henkirikokset ja niiden yritykset ovat lisääntyneet joidenkin eri poliisilaitosten alueilla. Kun verrataan ajanjaksoja 2015–2019 vuosiin 2020–2024, tapausmäärät ovat lisääntyneet etenkin Itä-Uudenmaan, Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Sisä-Suomen ja Oulun poliisilaitosten alueilla. Eniten rikosepäilyjen määrä on noussut Uudenmaan eri poliisilaitosten alueilla.

Taulukko 1. Nuorten henkirikokset ja niiden yritykset poliisilaitoksittain vuosina 2015–2024.

Lähde: Poliisin tulostietojärjestelmä Polstat; Tilastokeskus: väestörakenne (vuoden 2024 luvut ovat marraskuun ennakkotilastoja).

Poliisilaitos	Epäilyjen määrä 2015–2019	Epäilyjen määrä 2020–2024	Määrä yht. 2015–2024	Väestöön suhteutettu rikostaso 2015–2024 (/10 000 hlö)
Itä-Uusimaa	39	132	171	1,2
Helsinki	30	105	135	1,0
Länsi-Uusimaa	22	72	94	0,8
Lounais-Suomi	46	48	94	0,6
Itä-Suomi	32	31	63	0,6
Sisä-Suomi	27	59	86	0,5
Pohjanmaa	27	22	49	0,5
Oulu	20	38	58	0,5
Häme	21	18	39	0,5
Kaakkois-Suomi	12	10	22	0,4
Lappi	3	5	8	0,2

Nuorten henkirikosten ja niiden yritysten määrä ei siis ole tarkastelun perusteella noussut erityisesti minkään tietyn yksittäisen poliisilaitoksen alueella, vaan kasvua on havaittavissa eri puolella Suomea. Eniten tapauksia sekä suurin kasvu havaitaan kuitenkin Uudenmaan eri poliisilaitosten alueilla, joissa rikosmäärät ovat sekä absoluuttisesti että asukaslukuun suhteutettuna suurimpia.

3 Henkirikoksista epäillyt nuoret

Poliisin tulostietojärjestelmä Polstatista on saatavilla tietoja rikosepäilyjen sekä rikoksista epäiltyjen henkilöiden määristä, mutta tarkempaan analyysiin käytettiin Poliisiasian tietojärjestelmä Patjan aineistoa, joka poimittiin tietyin ehdoin. Patjasta poimittiin perustiedot kaikista vuosien 2015–2023 henkirikoksista ja niiden yrityksistä, joissa vähintään yksi rikoksesta epäilty on ollut rikoksen-tekohetkellä alle 21-vuotias. Näin ollen rikosilmoitusten perustiedoissa ilmeneviä muuttujia, kuten

esimerkiksi epäillyn ikää ja sukupuolta koskevia tietoja voitiin tarkastella koko aineiston laajuudessa.

Tässä luvussa tarkastellaan henkirikoksista ja niiden yrityksistä epäiltyjä nuoria, jotka ovat olleet epäillyn asemassa aineiston rikoksissa. Epäiltyjen nuorten, joista suurin osa oli 18–20-vuotiaita nuori miehiä, havaittiin olevan rikosaktiivisia, sillä epäillyistä nuorista lähes 80 prosentilla oli indek-sirikoksen lisäksi vähintään yksi muu väkivaltarikos tarkastelujakson 2015–2023 aikana. Havainto ei kuvaa nuorten rikoshistoriaa kokonaisuudessaan, vaan aineiston henkilöiden väkivaltarikosten määrää lievää pahoinpitelyä vakavammissa teoissa ajanjaksolla 2015–2023.

Luvussa käydään läpi rikoksista epäiltyjen nuorten ikä- ja sukupuolijakaumaa aineistossa. Luvun toisessa osassa tarkastellaan henkirikoksista ja niiden yrityksistä epäiltyjen nuorten syntyperää. Syntyperää koskevassa tarkastelussa on käytetty Tilastokeskuksen tietoja nuorten rikoksista ja niistä epäillyistä nuorista, sillä Poliisiasian tietojärjestelmästä poimitun aineiston tiedoilla ei voida kattavasti erotella Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia suomalaistaustaisista nuorista.

3.1 Ikä ja sukupuoli

Aineiston henkirikoksista ja niiden yrityksistä epäiltyjen henkilöiden ikä- ja sukupuolijakauma on esitetty taulukossa 2. Tarkastelun perusteella selvästi suurin osa aineiston epäillyistä henkilöistä oli 18–20-vuotiaita nuoria, joita oli kaikkiaan 57 prosenttia kaikista aineiston epäillyistä henkilöistä. Alaikäisiä epäiltyjä henkilöitä oli yhteensä noin 28 prosenttia. Alle 15-vuotiaiden osuus on hyvin pieni, noin viisi prosenttia aineistosta. Osa aineiston rikoksista oli sellaisia, joissa alle 21-vuotiaan nuoren lisäksi epäiltynä on ollut myös vanhempi henkilö. Näistä vanhemmista henkilöistä kuitenkin valtaosa oli itsekkin alle 30-vuotiaita nuoria aikuisia.

Epäillyistä henkilöistä noin 84 prosenttia on poikia ja nuoria miehiä, ja sukupuolijakaumassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosien 2015–2023 välillä. Miesten osuus on vaihdellut tarkastelujakson aikana 76 prosentin ja 92 prosentin välillä.

Taulukko 2. Henkirikoksista ja niiden yrityksistä epäiltyjen henkilöiden ikä- ja sukupuolijakauma vuosina 2015–2023 tapauksissa, joissa vähintään yksi epäilty on ollut teon tapahtumahetkellä alle 21-vuotias. Lähde: Poliisiasian tietojärjestelmä (Patja).

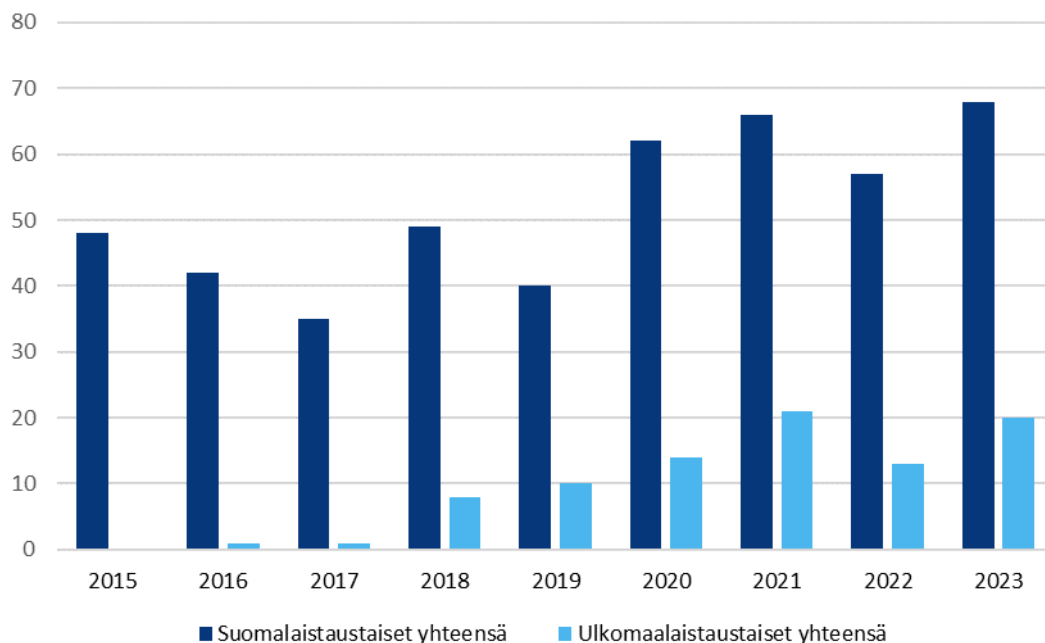
Henkilöt	Määrä	Osuus (%)
alle 15-v	29	5
15-17-v	151	23
18-20-v	366	57
yli 21-v	98	15
Naiset	101	16
Miehet	543	84
Yhteensä	644	100

3.2 Epäiltyjen syntyperä

Nuorten väkivaltaa sekä ryöstöjä koskevien aiempien tarkastelujen mukaan ulkomaalaistaustaisen ja suomalaistaustaisen nuorten väkivaltarikollisuuden taso on kehittynyt samansuuntaisesti, mutta nousu on ollut merkittävämpää ulkomaalaistaustaisilla (Danielsson, 2022; Heiskanen, 2024). Tässä luvussa asiaa tarkastellaan henkirikosten ja niiden yritysten osalta, jotta nähdään,

onko tilanne samanlainen kaikkein vakavimmissa väkivaltarikoksissa. Ulkomaalaistaustaisella tarkoitetaan henkilöä, jonka ainoa tiedossa oleva vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla (Tilastokeskus, 2024b).

Poliisin tilastojen perusteella Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä ei voida kattavasti erotella suomalaistaustaisista henkilöistä. Kokonaisarvion muodostamiseksi ulkomaalaistaustaisten rikollisuutta on mahdollista tarkastella Tilastokeskuksen Rikos- ja pakkokeinotilaston tiedoilla, sillä kyseinen tilasto sisältää tarkemman tiedon henkilön syntyperästä. Kun tarkastellaan kaikkein vakavinta väkivaltarikollisuutta, rikosmäärät jäävät eri ikä- ja väestöryhmissä hyvin pieniksi ja rikosmäärät vaihtelevat jonkin verran vuosittain. Tarkastelu on rajattu koskemaan 15–20-vuotiaita sen sijaan, että se koskisi kaikkia alle 21-vuotiaita, sillä alle 15-vuotiaiden kohdalla henkirikoksia ja niiden yrityksiä on väestön tasolla erittäin vähän.

Kuvio 3. Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt syntyperän mukaan vuosina 2015–2023, 15–20-vuotiaat, rikosnimikkeenä henkirikos (murha tai tappo) tai sen yritys. Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilasto; Tilastokeskus: väestörakenne.

Tilastokeskuksen Rikos- ja pakkokeinotilaston tiedot osoittavat, että sekä suomalaistaustaisten että ulkomaalaistaustaisten nuorten henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevien epäilyjen määrä on kasvanut (kuvio 3). Ennen vuotta 2018 ulkomaalaistaustaisen kohdalla kyse on ollut yksittäisistä tapauksista. Sen jälkeen kokonaisuudessaan ulkomaalaistaustaisten osuus henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevista rikosepäilyistä oli keskimäärin 17 prosenttia vuosien 2018–2020 välillä ja 22 prosenttia vuosien 2021–2023 välillä, eli osuudessa on havaittavissa kasvua.

Nuorten rikostasoa koskevan tarkastelun perusteella ilmenee, että vuosina 2020–2023 suomalaistaustaisten rikostasoa oli noin 1,9 henkirikosta tai sen yritystä 10 000 henkilöä kohden ja ulkomaalaistaustaisten kohdalla vastaava rikostasoa oli 5,3. Näin ollen voidaan todeta, että kyseisellä ajanjaksolla ulkomaalaistaustaisten rikostasoa oli suomalaistaustaisia nuoriin nähden lähes kolminkertainen. Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös esimerkiksi Ruotsissa (Brå, 2021, 63). Tarkastelujen perusteella voidaan siis todeta, että sekä suomalaistaustaisten että

ulkomaalaistaustaisten henkirikoksia ja niiden yrityksiä koskevien rikosepäilyjen määrä on nous-
sut, ja että ulkomaalaistaustaisilla on suomalaistaustaisia korkeampi väestöön suhteutettu rikos-
taso.

4 Henkirikosten teonpiirteiden muutos vuodesta 2015

Kuten aiemmissa luvuissa on kuvattu, selvitystä varten poimittiin Poliisiasian tietojärjestelmästä poiminta, jossa oli mukana vuosien 2015–2023 sellaiset henkirikokset ja niiden yritykset, joissa vähintään yksi rikoksesta epäilty henkilö oli rikoksen tekohetkellä alle 21-vuotias. Tarkempien teonpiirteiden ja niissä tapahtuneiden muutosten analysointi toteutettiin vertailemalla vuosien 2022–2023 tapauksia vuosien 2015–2016 tapauksiin. Näistä rikoksista käytiin läpi perustietojen lisäksi myös selosteosat, joiden avulla teonpiirteitä oli mahdollista tarkastella laajemmin.

Teonpiirreanalyysissa rikosilmoituksen selosteosan tietoja jaettiin eri teemoihin käytettyyn väkivaltaan, tapahtumapaikkaan, päihteisiin, uhrin ja tekijän väliseen suhteeseen sekä motiiveihin liit-
tyen. Näiden teemojen sisällä aineistoa luokiteltiin ennalta määritettyihin luokkiin, jotta aineistosta oli mahdollista tehdä määrällisiä havaintoja. Tämän lisäksi analyysissa kerättiin laadullisia huomi-
oita myös sellaisten havaintojen huomioimiseksi, joita ei oltu pystytty etukäteen huomioimaan luo-
kittelussa.

Vuosien 2015–2016 ajalta mukana oli 80 ja vuosilta 2022–2023 118 tapausta. Selvästi suurin osa analyysin aineistosta koostui tapon yrityksiä koskevista rikosilmoituksista. Toteutuneita henkiri-
koksia koskevia ilmoituksia oli 32, ja niiden osalta analyysia varten läpikäytiin myös esitutkinta-
pöytäkirjat. Suurimmassa osassa käytiin läpi esitutkintapöytäkirjojen johdannot, sillä teon kuvaus
selviää riittävässä määrin johdannossa. Mikäli esitutkinnasta ei ollut kirjoitettu erillistä johdantoa,
tutustuttiin tutkintamuistioon ja laajemmin esitutkintamateriaaliin tapahtumakulun ja näin ollen te-
onpiirteiden selvittämiseksi.

4.1 Teoissa käytetty väkivalta

4.1.1 Väkivalta ja tekovälineet

Lähes kaikissa aineiston henkirikoksissa ja niiden yrityksissä väkivallantekoon käytettiin jotakin
tekovälinettä. Selvästi eniten tekovälineenä käytettiin erilaisia teräaseita. Vuosina 2015–2016 te-
räasetta käytettiin 70 prosentissa ja vuosina 2022–2023 lähes 84 prosentissa tapauksia (taulukko
3). Yleisin teräase oli puukko, jonka jälkeen seuraavaksi yleisimmät tekovälineet olivat keittiöveitsi
ja kääntöveitsi. Viidessä tapauksessa vuosina 2022–2023 käytettiin teräaseena machetea, jota ei
käytetty vuosien 2015–2016 teoissa ollenkaan. Tekovälineiden käyttämisen lisäksi lähes puolessa
molempien ajanjaksojen tapauksista uhriin kohdistettiin myös muuta väkivaltaa, kuten lyömistä tai
potkimista.

Vertailtaessa vuosien 2015–2016 ja 2022–2023 nuorten tekemiä henkirikoksia ja niiden yrityksiä
tekovälineiden osalta, voidaan keskeisimmän muutoksen havaita tapahtuneen puukkojen osuu-
dessa. Puukkojen osuus tekovälineistä on kasvanut vertailtavien ajankohtien välillä noin 25 pro-
senttiyksikön verran ja vuosien 2022–2023 teoista yhteensä yli puolessa puukko on ollut pääasi-
allinen tekoväline. Ajallisen vertailun myötä voidaan havaita, että puukkojen määrän kasvaessa
sekä keittiöveisten että kääntöveisten osuus tekovälineinä on puolestaan laskenut.

Ampuma-aseiden käyttö tekovälineenä oli vuosina 2022–2023 kolminkertainen verrattuna vuosien 2015–2016 tapauksiin, mutta kokonaisuudessaan niiden määrä tekovälineinä on kuitenkin hyvin pieni. Vuosina 2022–2023 ampuma-asetta käytettiin tekovälineenä noin hieman yli kymmenesosassa teoista.

Terä- ja ampuma-aseiden lisäksi henkirikoksissa ja niiden yrityksissä esiintyi tekovälineinä myös astaloita, eli esineitä, joita ei ole tarkoitettu aseiksi, mutta käytetään väkivallanteoissa lyömäaseen tavoin. Aсталot olivat hieman ampuma-aseita yleisempiä, mutta huomattavasti vähemmän käytettyjä kuin teräaseet. Astaloiden osalta voidaan havaita, että niiden käyttö tekovälineenä vähentyi vertailuajankohtaan nähden samalla, kun teräaseiden käyttö lisääntyi. Teoissa käytetyt astalat ovat olleet hyvin moninaisia. Eniten astaloiksi luokiteltavina tekovälineinä on käytetty erilaisia tylppiä ja teräviä esineitä, joista mikään yksittäinen esine ei selvästi korostu. Ainoastaan kirves mainittiin ilmoituksissa verrattain useasti, ja näistä teoista lähes kaikki tapahtuivat vuosien 2015–2016 aikana.

Taulukko 3. Yleisimmät käytetyt tekovälineet nuorten henkirikoksissa 2015–2016 (N = 80) ja 2022–2023 (N = 118). Yhdessä ilmoituksessa voi esiintyä useampia tekovälineitä, joten taulukon lukuja ei voida laskea yhteen. Lähde: Poliisiasiajn tietojärjestelmä (Patja).

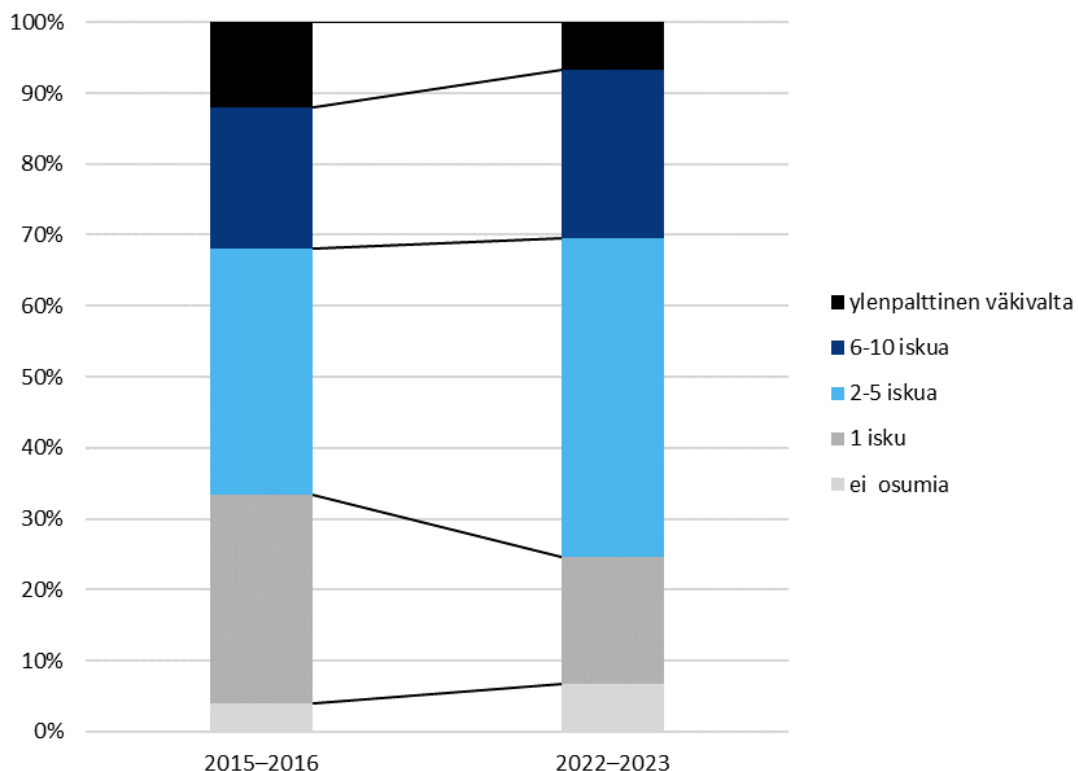
Tekoväline	2015–2016 Määrä	2015–2016 %	2022–2023 Määrä	2022–2023 %	Muutos, %-yksikköä
Puukko	23	29	64	54	+25
Keittiöveitsi	22	28	20	17	-11
Kääntöveitsi	11	14	10	9	-5
Machete	0	0	5	4	+4
Teräaseet yht.	56	70	99	84	+14
Tuliase	5	6	9	8	+2
Ilma-ase	0	0	6	5	+5
Ampuma-aseet yht.	5	6	15	13	+7
Aсталot yht.	16	20	15	13	-7

Erilaisten tekovälineiden lisäksi tarkasteltiin sitä, onko epäilty kantanut tekovälinettä mukanaan jo ennen tilannetta, vai onko hän tarttunut saatavilla olevaan tekovälineeseen tilanteessa. Vuosien 2015–2016 tapauksissa tekoväline on ollut tekijällä mukana 64 prosentissa tapauksia, kun taas vuosina 2022–2023 osuus oli noin 70 prosenttia. Luonnollisesti julkisilla paikoilla tapahtuneiden tekojen kohdalla tekoväline on ollut tekijällä mukana lähes kaikissa tapauksissa, mutta yksityisillä paikoilla kyse on joskus tilanteesta ympäriltä löytyvään välineeseen tarttumisesta. Yhä useammin yksityisillä paikoilla tapahtuu kuitenkin myös sellaisia tekoja, joissa teosta epäilty nuori on kuljettanut tekovälinettä mukanaan tekopaikalle, esimerkiksi uhrin kotiin. On kuvaavaa, että puukon käyttäminen tekovälineenä myös yksityisillä paikoilla on lisääntynyt, sillä puukkoja kuljetetaan tyyppillisesti mukana useammin kuin muita tekovälineitä. Tapauksissa on tekovälineen mukana kuljettamisen osalta havaittavissa eroavaisuutta epäiltyjen sukupuolten välillä. Miesepäilyillä tekoväline oli tekohetkellä mukana noin kahdessa kolmanneksessa teosta. Naisepäilyt ottivat tekovälineen miesepäilyjä suhteellisesti useammin tekopaikalta tilanteesta eivätkä kuljettaneet tekovälinettä mukanaan, mutta on huomionarvoista, että naisepäilyjen rikosten määrä oli kokonaisuutena hyvin pieni vertailtavina ajankohtina.

4.1.2 Väkivallan määrä

Vaikka henkirikokset ja niiden yritykset ovat jo lähtökohtaisesti hyvin vakavia väkivaltarikoksia, teoissa on paljon vaihtelua sen osalta, kuinka paljon ja millaista väkivaltaa niissä on käytetty. Tässä selvityksessä väkivallan määrää ja sen muutosta tarkastelemalla pyrittiin selvittämään, ovatko rikokset aiempaa raaempia sen osalta, miten paljon väkivaltaa niissä on käytetty.

Väkivallan määrän kuvaamiseen käytettiin teonpiirreanalyysissä viisiluokkaista asteikkoa (kuvio 4). Asteikon luokat muodostettiin väkivallan määrän mukaan laskemalla, kuinka monta iskuja uhriin kohdistettiin. Tapaukset, joissa uhria kohti esimerkiksi huidottiin teräaseella tai ammuttiin, mutta hän ei saanut osumia eikä näin ollen vammoja, luokiteltiin luokkaan "ei osumia". Seuraavaan luokkaan luokiteltiin sellaiset teot, joissa uhriin osui yksi isku, eli esimerkiksi yksi lyönti teräaseella. Jos uhriin kohdistui useampia iskuja, niitä luokiteltiin seuraavasti: 2–5 iskua sisältäneet teot, 6–10 iskua sisältäneet teot ja viimeiseen luokkaan ne teot, joissa väkivalta oli ylenpalttista. Tällaisissa tapauksissa uhriin kohdistettiin yli kymmenen iskua, väkivallan muotoja oli useita erilaisia ja/tai väkivalta oli erityisen pitkäkestoista. Suurimmassa osassa näitä tapauksia käytettiin teräasetta, jonka lisäksi uhriin kohdistettiin väkivaltaa myös astalolla tai hyvin runsaasti ilman välineitä. Kaikista aineiston tapauksista neljä oli sellaisia, joihin ei voitu soveltaa asteikon luokittelua. Kyseiset teot eivät sisältäneet luonteeltaan sellaista väkivaltaa, mitä olisi mahdollista luokitella tämän asteikon mukaan. Esimerkkinä tällaisesta tapauksesta on muun muassa henkilöautolla aiheutettu tahallinen kuolonkolari, jossa uhri on menehtynyt törmäyksen seurauksena. Tämän vuoksi kyseiset tapaukset on jätetty pois kuvaajasta.

Kuvio 4. Nuorten henkirikoksissa käytetyn väkivallan määrä aineistoissa vuosina 2022–2023 verrattuna vuosiin 2015–2016. Lähde: Poliisiasiajn tietojärjestelmä (Patja).

Vuosina 2015–2016 lähes 30 prosenttia teoista oli sellaisia, joissa uhriin kohdistettiin vain yksi isku. Vuosien 2015–2016 tapausten osalta on kuvaavaa, että suurimpia luokkia olivat yhden iskun

sisältäneet teot, sekä teot, joissa iskuja oli 2–5. Näin ollen yhteensä 60 prosenttia teoista sisälsivät 1–5 uhriin kohdistettua iskuja. Sen sijaan vuosien 2022–2023 aikana suurimmat kaksi luokkaa olivat 2–5 iskuja ja 6–10 iskuja, joihin kuului yhteensä lähes 70 prosenttia teoista. Samalla yhden iskun sisältäneiden tekojen suhteellinen osuus on ollut aiempaa noin 10 prosenttia pienempi. Kaikkein raainta väkivaltaa kuvaavaan luokkaan kuuluvien tapausten suhteellinen osuus on pienentynyt verrattuna aiempaan tarkasteluajankohtaan, mutta absoluuttisesti niiden määrä on pysynyt melko samanlaisena.

Kun tarkastellaan eri luokkiin kuuluvien tekojen rikosnimikkeitä, voidaan huomata, että suurimassa osassa yhden iskun tekoja uhri jäi henkiin. Kuitenkin osassa aineistoon kuuluvista tapauksista vain yksi isku aiheutti uhrin kuoleman, jolloin kyseessä oli pääosin isku rinnan alueelle. Näin ollen iskujen määrä ei välttämättä kertonut siitä, jäikö uhri henkiin vai ei, vaan kyse oli enemmänkin osumakohdasta ja sen aiheuttamista vaurioista sekä uhrin saamasta avusta. 2–5 iskuja sisältäneet teot olivat pääosin sellaisia henkirikosten yrityksiä, joissa uhria lyötiin teräaseella ylävartalon alueelle muutaman kerran. 6–10 iskuja sisältäneet teot erosivat edellä mainitusta lähinnä siltä osin, että uhria lyötiin teräaseella selvästi useammin moneen eri kohtaan ympäri kehoa niin, että iskuja kohdistui myös ylävartaloon. Luokassa oli mukana myös sellaisia tapauksia, joissa teräaseen iskujen lisäksi uhria oli potkittu tai lyöty tilanteessa. Ampuma-asetapauksista kaikki tapaukset, joissa oli käytetty tuliaseita, kuuluivat luokkiin 0, 1 tai 2.

Yhteensä noin yhdeksän prosenttia teoista sisälsi ylenpalttista väkivaltaa. Toteutuneiden henkirikosten osuus korostui ylenpalttista väkivaltaa sisältäneissä tapauksissa, joista yli puolet oli toteutuneita henkirikoksia. Kyseisessä luokassa myös lähes kaikissa yritykseksi jääneissä teoissa uhrin vammat vaativat sairaalahoitoa. Näissä tapauksissa uhrin eloonjääminen oli nopean avun ansiota, ja usein uhriin kohdistuneet iskut ovat sattumalta välttäneet sellaiset vartalon osat, joihin osuminen aiheuttaisin todennäköisesti nopean kuoleman. Ylenpalttista väkivaltaa sisältäneistä teoista kolme neljästä oli sellaisia, joissa tekovälineenä oli teräase, ja noin puolessa teoista oli useampikin tekoväline. Lähes kaikissa luokan teoissa epäilty ja uhri tunsivat toisensa, eli kaikkein raainta väkivaltaa kohdistettiin vain hyvin harvoin tuntemattomaan uhriin.

Kokonaisuudessaan väkivallan määrästä voidaan todeta, että teoissa käytetty väkivalta, eli tekovälineellä aiheutettujen iskujen määrä on lisääntynyt. Vaikka kaikkein eniten väkivaltaa sisältäneiden tekojen kohdalla kasvua ei ole havaittavissa, on 2–5 ja 6–10 iskuja sisältäneiden tekojen määrä ja osuus on kasvanut, ja yhden iskun sisältäneiden tekojen osuus teoista pienentynyt. Tämän havainnon perusteella nuorten henkirikollisuudessa, etenkin tapon yritysten kohdalla uhriin kohdistetaan aiempaa enemmän väkivaltaa teon yhteydessä.

4.2 Rikosten tekopaikka ja aika

4.2.1 Rikosten tekopaikat

Teonpiirreanalyysiä varten henkirikosten ja niiden yritysten tekopaikat luokiteltiin yksityisiin, puolijulkisiin ja julkisiin paikkoihin. Yksityisiin paikkoihin kuuluivat yksityisasunnot, yksityisasuntojen piha-alueet sekä kodin ulkopuoliset sijoituspaikat. Puolijulkisiin paikkoihin luokiteltiin koulut, ravintolat ja kauppakeskukset. Julkisiin paikkoihin lukeutuivat katu, parkkipaikka, julkinen rakennus, syrjäinen paikka ja muu valvoton ajanviettopaikka. Julkisilla paikoilla tapahtuneista teoista lähes puolet tapahtui kadulla, kun taas yksityisten paikkojen osalta keskeisimpiä paikkoja teoille olivat yksityisasunnot, kuten uhrin asunto, sekä asuinrakennusten piha-alueet. Puolijulkisilla

paikoilla tapahtuneita tekoja oli vain yksittäisiä, joten niiden pohjalta ei voida tehdä suurempia havaintoja.

Tekopaikkojen osalta suurin muutos vertailuajankohtaan nähden on yksityisillä paikoilla tapahtuneiden tekojen osuuden vähentyminen, sillä yksityisten paikkojen osuus laski noin 12 prosenttiyksikön verran (taulukko 4). Tämä näkyy puolestaan kasvuna sekä julkisilla että puolijulkisilla paikoilla tehtyjen tekojen osuudessa. Suurin kasvu on tapahtunut julkisilla paikoilla tehdyissä teoissa, joiden osuus on kasvanut lähes kymmenen prosenttiyksikköä. Huolimatta siitä, että kehityksen suunta yksityisillä paikoilla tehtyjen tekojen osalta on ollut laskeva, on yksityinen paikka edelleen yleisin tekopaikka nuorten tekemille henkirikoksille ja niiden yrityksille. Vuosien 2022–2023 aikana ero julkisten ja yksityisten paikkojen osuuksissa oli kuitenkin vain kuusi prosenttiyksikköä.

Jokaisessa tekopaikkaa koskevassa kategoriassa (julkinen/puolijulkinen/yksityinen) yli puolet teoista tapahtui toisilleen entuudestaan tuttujen henkilöiden välillä. Uhrit olivat useimmiten epäillyille joillain tapaa tuttuja muita nuoria. Vaikka tuttujen uhrien osuus oli kategorioissa suurin, julkisilla paikoilla kuitenkin noin 40 prosentissa tapauksista oli uhrina epäillylle tuntematon henkilö, kuten eri seurueeseen kuuluva henkilö tai huumekaupan toinen osapuoli. Sen sijaan yksityisillä paikoilla tapahtuneista teoista vain 14 prosenttia kohdistui epäillylle tuntemattomaan uhriin, ja teoissa oli suurempi kirjo erilaisia suhteita osapuolten välillä, kuten vanhempaan kohdistettuja tekoja (10 %) sekä sisaruksiin kohdistettuja tekoja (10 %).

Tarkastelujaksojen aikana naisiin kohdistuneista teoista kolme neljäsosaa tapahtui yksityisellä paikalla ja lähes kaikki loput julkisella paikalla. Miehiin kohdistuneista teoista sen sijaan noin puolet tapahtui yksityisellä paikalla ja vähän yli 40 prosenttia julkisella paikalla. Nuorten tekemien henkirikosten ja niiden yritysten voidaan siis tämän tarkastelun pohjalta todeta tapahtuvan useimmiten yksityisellä paikalla uhrin sukupuolesta riippumatta, mutta miehet joutuvat verrattain usein uhriksi myös julkisilla paikoilla.

Taulukko 4. Yleisimmät tekopaikat nuorten henkirikoksissa 2022–2023 (N = 118), vertailuajankohta 2015–2016 (N = 80). Lähde: Poliisiasian tietojärjestelmä (Patja).

Tekopaikka	2015–2016 N	2015–2016 %	2022–2023 N	2022–2023 %	Muutos, %-yksikköä
Yksityinen paikka	49	61	58	49	-12
Julkinen paikka	28	35	51	43	+8
Puolijulkinen paikka	3	4	9	8	+4

4.2.2 Rikosten teko aika

Nuorten tekemät henkirikokset ja niiden yritykset ovat koko aineiston kaikki vuodet (2015–2023) kattavan ajanjakson aikana painottuneet iltoihin ja öihin (taulukko 5). Yleisin rikosten tapahtum aika sijoittui kuudelle vuorokauden viimeiselle tunnille, joiden aikana tapahtui yli 40 prosenttia teoista. Eniten rikoksia tapahtui lauantai-iltais in, mutta tekojen määrä jakautui melko tasaisesti eri viikonpäiville. Öiden osalta viikonpäivissä oli sen sijaan enemmän vaihtelua. Lauantaisin ja sunnuntaisin yön aikana tehtiin yhteensä yli 20 prosenttia teoista, kun taas arkiöisin prosenttiosuudet olivat huomattavasti pienempiä. Kaikkein yleisin rikoksen tapahtum a- aika oli lauantaiyönä puolen yön ja aamukuuden välillä. Lauantaina henkirikoksia ja niiden yrityksiä tapahtui viikonpäivistä eniten, noin neljäsosa aineiston rikoksista. Kuukausittain vaihtelua oli 7 prosentin ja 11 prosentin

välillä niin, että eniten rikoksia tehtiin lokakuussa ja vähiten elokuussa. Selkeää eroa eri vuoden-aikojen välillä ei kuitenkaan ollut havaittavissa.

Taulukko 5. Nuorten henkirikosten ja niiden yritysten tapahtuma-aika tarkasteluaikana 2015–2023. Lähde: Poliisiasian tietojärjestelmä (Patja).

Kello	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su	Yhteensä %
06:00-11:59	0,2	2,0	0,7	0,7	1,0	1,2	1,7	7,7
12:00-17:59	1,0	2,5	2,0	1,5	2,2	1,0	3,5	13,6
18:00-23:59	7,4	5,5	4,0	5,0	5,5	8,4	6,7	42,4
00:00-05:59	2,7	2,5	2,0	3,0	3,7	14,1	8,2	36,2
Yhteensä %	11,4	12,4	8,7	10,2	12,4	24,8	20,1	100,0

4.3 Päähteet

Päihteet ja niiden käyttö ovat keskeisessä osassa suomalaisissa henkirikoksissa. Vuosina 2009–2022 aikuisten välillä tapahtuneista toteutuneista henkirikoksista 78 prosentissa vähintään yksi osapuolista oli päihtynyt (Törölä ym. 2024, 21–23). Tämän analyysin aineistossa, eli kun tarkastelu kohdistui nuoriin ja sisälsi myös henkirikosten yritykset, noin 65 prosenttia vuosien 2022–2023 tapauksista sisälsi maininnan päihteistä. Suhteellinen osuus on kasvanut hieman vuosista 2015–2016, ja kasvun taustalla voidaan havaita olevan huumausaineisiin liittyvien mainintojen lisääntyminen. Sen sijaan maininnat alkoholista ovat vähentyneet. Nämä havainnot heijastelevat nuorten päihteiden käytön laajempaa kehityskulkua, jossa nuorten alkoholin käyttö on vähentynyt ja huumausaineiden käyttö puolestaan hieman lisääntynyt (THL 2024; THL 2023). Alla on kuvattu keskeiset tulokset erikseen sekä alkoholin että huumausaineiden osalta. Koska analyysi tehtiin rikosilmoitusten pohjalta, myös päihtymistilan arviointiin on käytetty rikosilmoituksessa kuvattuja tapahtumakulkuja, ei esimerkiksi henkilöiden terveystietoja.

4.3.1 Alkoholi

Vuosina 2015–2016 noin 45 prosenttia tapauksista sisälsi maininnan osapuolten humalatilasta tekoilanteessa. Näistä suurin osa oli sellaisia, joissa molemmat osapuolet olivat humalassa. Vuosina 2022–2023 alkoholimainintojen osuus oli pienentynyt niin, että vain 32 prosenttia tapauksista sisälsi maininnan osapuolten humalatilasta. Näistä suurimmassa osassa ainakin tekijä oli rikoksen tekohetkellä humalassa. Alkoholimainintojen vähentyminen heijastelee nuorten alkoholinkäytössä havaittuja muutoksia. Nuorten alkoholinkäytön on havaittu olleen laskussa vuosituhannen vaihteesta lähtien. Suomessa vuonna 2024 kerätyn aineiston mukaan nuorten raittius on lisääntynyt, eli yhä useampi nuori ei käytä alkoholia ollenkaan. Lisäksi myös nuorten runsaan kertajuomisen on havaittu vähentyneen. (THL, 2024.)

Alkoholista päihtyneenä olleena tekoja tehtiin eniten yksityisillä paikoilla, ja yksityisten paikkojen teoista lähes puolet sisälsi maininnan osapuolten humalatilasta. Julkisilla paikoilla tapahtuneissa teoissa humalatilaa koskevien mainintojen osuus oli huomattavasti pienempi, noin kymmenen

prosenttia. Julkinen paikka on yleistynyt nuorten henkirikollisuuden tapahtumapaikkana ja julkisilla paikoilla alkoholin vaikutuksen alaisena tehdyt teot eivät ole aineistossa yleisiä.

4.3.2 Huumausaineet

Tässä selvityksessä maininnat huumausaineista tai lääkkeiden väärinkäytöstä olivat humalatilaa yleisempiä. On kuitenkin huomioitava, että kun tarkastellaan mainintoja huumausaineista kokonaisuutena, maininnat ovat olleet moninaisia ja koskeneet esimerkiksi huumausaineiden vaikutuksen alaisena teon toteuttamista, huumausaineiden hallussapitoa tekohetkellä sekä väkivallanteekoon liittyviä huumekauppatilanteita. Lisäksi aineistossa oli mukana muutamia sellaisia tapauksia, jotka liittyivät aiempaan huumekauppaan tai huumausaineiden varastamiseen. Yhteensä huumausaineisiin liittyvä maininta oli 34 prosentissa vuosien 2015–2016 ja 47 prosentissa vuosien 2022–2023 tapauksia. Mikään yksittäinen huumausaine ei korostunut erityisesti, vaan maininnat koskivat laajasti erilaisia huumausaineita.

Vuosien 2015–2016 tapauksista vain yksittäisissä mainittiin teon liittyvän huumausaineikauppaan, kun taas 2022–2023 tapauksissa huumekauppaan liittyviä mainintoja oli 11 prosentissa tapauksia. 2015–2016 noin kuudessa prosentissa teoista tapauksen toisella tai molemmilla osapuolilla oli huumausaineita hallussaan tapahtuma-aikana. Vuosien 2022–2023 tapauksissa osuus oli lähes kaksinkertainen vertailuajankohtaan verrattuna, mutta edelleen silti suhteellisen matala, noin 11 prosenttia. Sellaisten tapausten osuudessa, joissa jompikumpi tai molemmat osapuolet olivat teon aikana huumausaineiden vaikutuksen alaisina, ei puolestaan ole tapahtunut juurikaan muutosta. Molempina ajankohtina tällaisten tapausten osuus oli noin 15 prosenttia. Huumausaineisiin liittyvien rikosnimikkeiden kasvua koskeva kehitys liittyy siis erityisesti huumekauppoihin liittyvien tekojen määrän kasvuun. Huumekauppoihin liittyvät tapaukset olivat keskenään hyvin vaihtelevia. Niihin liittyi esimerkiksi ryöstöjä, riitoja ja valehtelua, ja teoissa epäillyn asemassa oli sekä ostajia että myyjiä. Tapauksia yhdistävä tekijä oli kuitenkin se, että lähes jokaisen teon kohdalla taustalla kuvattiin olleen internetissä sovittu huumekauppa ennalta tuntemattoman henkilön kanssa.

Ilmoitusten tietojen pohjalta tehtyä havaintoa huumausaineiden roolin muutoksesta nuorten henkirikostapauksissa tukee myös tapausten oheisrikosten kehitys eri ajanjaksojen välillä. Huumausaineisiin liittyvät rikosnimikkeet nousivat vuosien 2022–2023 tapauksissa yleisimpien oheisrikosten joukkoon heti pahoinpitelyn jälkeen. Mitä vanhempien epäiltyjen tapauksista oli kyse, sitä enemmän huumausaineisiin liittyivät oheisrikokset korostuvat rikosilmoituksissa.

4.4 Osapuolten välinen suhde ja aiempi väkivalta

Nuorten henkirikokset ja niiden yritykset kohdistuvat useimmiten toisiin nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Molempien tarkastelun kohteena olleiden ajanjaksojen aikana aineiston rikosten yleisin uhriksi joutumisen ikä oli välillä 18–20, eli uhrin ovat tyypillisesti suunnilleen saman ikäisiä kuin teoista epäillyt nuoret. Kokonaisuudessaan noin 70 prosenttia uhreista on molempina ajanjaksoina ollut alle 30-vuotiaita nuoria tai nuoria aikuisia. Molempina ajanjaksoina yli lähes 90 prosenttia uhreista on ollut miehiä.

Henkirikosten ja niiden yritysten osapuolet luokiteltiin teonpiirreanalyysiä varten toisilleen ennestään tuntemattomiin henkilöihin, tuttaviiin, sukulaisiin, kumppaneihin ja entisiin kumppaneihin, sekä ohjaajaan kohdistuneisiin tekoihin (taulukko 6). Osapuolet luokiteltiin tuttaviksi, jos he tiesivät toisensa ennalta vähintään nimeltä, ja tuntemattomaksi, jos osapuolet eivät tienneet toisiaan ennalta

lainkaan. Sukulaisluokka sisälsi vanhemmat, lapset, sisarukset ja muut sukulaiset, kuten esimerkiksi serkut. Aineistossa ohjaajat olivat lastensuojelun työntekijöitä.

Taulukko 6. Uhrin ja epäillyn välinen suhde nuorten henkirikoksissa ja niiden yrityksissä vuosina 2022–2023 (N = 118), vertailuajankohta 2015–2016 (N = 80). Lähde: Poliisiasiain tietojärjestelmä (Patja).

Osapuolten välinen suhde	2015–2016 N	2015–2016 %	2022–2023 N	2022–2023 %	Muutos, %-yksikköä
Tuttava	43	54	64	54	0
Tuntematon	18	23	36	31	+8
Sukulainen	13	16	13	11	-5
Uhrina epäillyn ohjaaja	3	4	0	0	-4
Kumppani/ex-kumppani	3	4	5	4	0

Tarkastelussa suurimpana luokkana osapuolten välisen suhteen osalta nousi esiin tuttavat. Vuosina 2015–2016 sekä miesten että naisten tekemistä teoista yli puolet kohdistuivat tuttaviin, eikä tekojen osuudessa ole tapahtunut juurikaan muutosta. Absoluuttisesti tarkasteltuna tekojen määrä on kuitenkin noussut. Suurimmassa osassa tuttaviin kohdistuneista teoista uhrina oli esimerkiksi koulukaveri tai joku muu suunnilleen saman ikäinen henkilö.

Miesepäilyjen tapauksessa tekoja kohdistettiin seuraavaksi eniten entuudestaan tuntemattomiin uhreihin. Vuosina 2015–2016 neljännes miesten tekemistä teoista kohdistui tuntemattomaan uhriin ja 2022–2023 määrä kasvoi noin kahdeksan prosenttiyksikköä. Naisepäillyn uhrina oli useimmiten tuttava, kumppani tai sukulainen. Tarkastelun perusteella miehet joutuivat itselleen tuntemattomien henkilöiden uhreiksi huomattavasti naisia useammin. Tuntemattomaan uhriin kohdistuneet teot kohdistuivat usein esimerkiksi eri seurueeseen kuuluneeseen henkilöön, jolloin tilanne sai usein alkunsa esimerkiksi riitatilanteen seurauksena. Tuntemattomia olivat myös esimerkiksi internetissä sovitun huumekaupan osapuolia, eli harvoin täysin satunnaisia henkilöitä.

Ohjaajiin sekä kumppaneihin ja entisiin kumppaneihin kohdistui tarkastelujaksojen aikana vain muutamia yksittäisiä tapauksia. Suurin osa sukulaisiin kohdistuneista tapauksista kohdistui sisarukseen tai vanhempaan, mutta kokonaiskuvan kannalta perheenjäseniin kohdistuneet teot olivat kuitenkin harvinaisia. Vuonna 2022 Keskusrikospoliisin julkaiseman raportin mukaan yli 20-vuotiaiden uhrien osuus alaikäisten tekemissä väkivaltarikoksissa oli lisääntynyt, ja analyysissä havaittiin kasvun selittyvän pitkälti tapauksilla, joissa uhri on jonkin instituution, kuten koulun tai lastensuojelulaitoksen, henkilökuntaan kuuluva henkilö (Danielsson, 2022). Vaikka raportin mukaan ohjaajiin kohdistuneet väkivaltarikokset ovat yleisesti ottaen olleet kasvussa, tämän analyysin pohjalta voidaan todeta, etteivät nuorten tekemät henkirikokset ja niiden yritykset kuitenkaan yleensä kohdistu opettajiin tai ohjaajiin. Instituutioiden työntekijöihin kohdistuvien väkivaltarikosten lisääntyminen ei siis näy kaikkein vakavimmissa väkivaltateoissa eli nuorten henkirikostapauksissa. Vuosina 2022–2023 ohjaajiin kohdistuneita tekoja ei ollut yhtäkään.

Kummankin tarkastellun ajanjakson aikana ylivoimaisesti suurin osa teoista tapahtui miesten välillä (73 %). Naisten välillä tapahtuneita tekoja on aineistossa hyvin vähän ja ne kohdistuvat pitkälti tuttaviin. Tarkasteltujen ajanjaksojen aikana tekoja, joissa osapuolet olivat keskenään vastakkaista sukupuolta, oli molempia melko sama määrä, yhteensä alle 20 prosenttia kaikista aineiston

tapauksista. Näissä teoissa korostuvat osapuolten välisen suhteen osalta tuttavien lisäksi kumppanit ja entiset kumppanit. Määrät ovat kuitenkin hyvin pieniä.

Ilmoituksista eroteltiin ne, joissa oli maininta osapuolten välisestä aiemmasta väkivallasta. Noin 90 prosentissa tapauksista ei ollut mainintaa aiemmasta väkivallasta. Tapauksista, jossa oli mainittu osapuolten välillä olleen aiemmin väkivaltaa, suurin osa oli sellaisia, joissa aiempaa väkivaltaa oli ollut molempien osapuolten toimesta. Tämä havainto on yhdenmukainen sen kanssa, että nuorten tekemistä henkirikoksista melko suuri osa kohdistuu tuntemattomaan uhriin, jolloin aiempaa väkivaltaa ei ole esiintynyt, kun taas esimerkiksi lähisuhteissa tapahtuvien tekojen osuus on hyvin pieni. On kuitenkin syytä huomioda, että tämän teonpiirreanalyysin havainnot perustuvat rikosilmoituksessa esiin tulleiden henkilöiden, kuten uhrien, epäiltyjen tai läheisten mainintoihin osapuolten välisestä aiemmasta väkivallasta, joten suuri osa varsinkin lievemmästä väkivallasta jää todennäköisesti tämän analyysin havaintojen ulkopuolelle.

4.5 Tekojen päämotiivit

Useissa aineiston tapauksissa nousi esiin useampi motiivi teolle. Analyysiä varten tapauksista määritettiin kuitenkin tekojen päämotiivi, joka rikosilmoituksen tietojen perusteella vaikutti olevan teon kannalta keskeisin. Teoista nousivat esiin seuraavat päämotiivit: riitatilanteen ratkaiseminen väkivalloin, kosto-, ryöstö-, velkamotiivit, mustasukkaisuus, sellaiset teot, joissa oli piirteitä itsepuolustuksesta, harhaisuus tai muunlainen todellisuudentajun vääristymä, seksuaalinen motiivi sekä itsetuhoisuus. Lisäksi neljässä prosentissa tapauksista ilmoituksesta kävi ilmi teon motiivi, mutta teko ei ollut motiivinsa perusteella luokiteltavissa mihinkään edellä mainituista kategorioista. Tähän neljään prosenttiin kuului esimerkiksi tapauksia, joissa uhriksi oli joutunut epähuomiossa väärä henkilö. Lisäksi yhteensä 22 prosentissa tapauksia mahdollinen motiivi ei käynyt ilmoituksesta ilmi ja näin ollen sitä ei ollut mahdollista määrittää.

Aineiston tapauksissa selkeästi yleisimpänä motiivina oli riitatilanteen ratkaiseminen väkivalloin (taulukko 7). Vuosina 2015–2016 hieman alle 40 prosentissa kaikista teoista päämotiivina oli riitatilanteen ratkaiseminen väkivalloin, eikä osuudessa ole tapahtunut huomattavaa muutosta. Vaikka keskeisin motiivi oli yli ajan sama kuin suomalaisissa toteutuneissa henkirikoksissa yleensä, nuorten tekemät riitatilanteisiin liittyvät henkirikokset ja niiden yritykset poikkesivat muilta osin jonkin verran "perinteisistä" suomalaisista henkirikoksista. Suomalaisen henkirikoksen ajatellaan tyypillisesti olevan alkoholin vaikutuksen alaisena tehty teko, joissa riitaa on tullut yksityisessä paikassa illanvieton aikana (Törölä ym., 2024). Tämän aineiston riitatilannetapauksista vain noin puolessa joko toinen tai molemmat osapuolet olivat alkoholin vaikutuksen alaisena. Tekoja tapahtui hieman enemmän julkisilla ja puolijulkisilla paikoilla verrattuna yksityisiin paikkoihin. Yksityisillä paikoilla tapahtuneisiin tekoihin liittyi useammin alkoholin käyttöä, toisin kuin julkisilla paikoilla tapahtuneisiin tekoihin. Huomionarvoista oli myös se, että jopa hieman alle kolmanneksessa riitatilannetapauksista tapauksen osapuolet olivat toisilleen entuudestaan tuntemattomia. Tuntemattomien väliset tapaukset olivat keskenään hyvin erilaisia sen suhteen, mistä henkirikokseen tai sen yritykseen kärjistynyt riita oli saanut alkunsa. Tapauksiin liittyi esimerkiksi tupakan pyytämistä tuntemattomalta, huumekauppatilanteita sekä riidan haastamista tuntemattomien henkilöiden kanssa ilman erityistä syytä. Tuttavien välisissä riitatilannetapauksissa sen sijaan korostuivat osapuolten väliset aiemmat riidat, kaunat ja muu yhteinen historia.

Taulukko 7. Yleisimmät päämotiivit nuorten henkirikoksissa ja niiden yrityksissä 2022–2023 (N = 118), vertailuajankohta 2015–2016 (N = 80). Lähde: Poliisiasia- ja tietojärjestelmä (Patja).

Päämotiivi	2015–2016 N	2015–2016 %	2022–2023 N	2022–2023 %	Muutos, %-yksikköä
Riitatilanteen ratkaiseminen väkivalloin	30	38	47	40	+2
Kosto-, ryöstö- tai velkamotiivi	13	16	31	26	+10
Muut motiivit	18	23	19	16	-7
Ei määritettävissä	19	24	21	18	-6

Sellaisten tapausten, joissa oli päämotiivina ryöstö tai kosto, havaittiin eri ajankohtien välillä suhteellisesti kaksinkertaistuneen. Velkatapausten määrä sen sijaan on pysynyt prosentuaalisesti samana. Yhteensä ryöstö-, kosto- ja velkatapauksia oli vuosina 2022–2023 noin neljännes tapauksista, ja tapausten määrä oli kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuosina 2015–2016. Kosto-, ryöstö- ja velkatapausten voidaan tarkastelun perusteella havaita olevan teonpiirteiltään saman tyyliä keskenään ja erityisesti näihin kolmeen motiiviin pohjautuvien tapausten osalta voidaan havaita motiivien keskinäistä päällekkäisyyttä. Yksi tapauksia yhdistävä tekijä oli huumausaineet, sillä noin puolet tapauksista liittyi jollain tapaa huumausaineisiin. Velkamotiivin tapauksista noin puolet oli huumevelkoihin ja niiden selvittelyihin liittyviä tekoja. Kostotapaukset olivat pääosin riitatilanteita, mutta noin puolet niistä oli tehty huumeiden vaikutuksen alaisena. Ryöstötapauksista puolestaan yli puolet liittyivät huumeisiin ja pääasiassa huumekauppoihin.

Loput motiiveista olivat lähinnä hyvin yksittäisiä tapauksia, eikä näiden pohjalta voitu tehdä yhteisiä havaintoja. Näin ollen voidaan todeta, että teot, joissa oli piirteitä itsepuolustuksesta, harhaisuudesta tai muunlaisesta todellisuudentajun vääristymästä, seksuaalinen motiivi tai itsetuhoisuus, eivät korostuneet nuorten henkirikoksissa tai niiden yrityksissä. Nämä teot olivat kuitenkin motiiveiltaan hyvin erilaisia kuin esimerkiksi riitatilanteen ratkaiseminen väkivalloin, tai velkakosto- tai ryöstöelementtejä sisältäneet teot.

5 Johtopäätökset

Tarkastelun perusteella nuorten henkirikosten ja niiden yritysten määrä on kokonaisuutena tarkastellen noussut vuoden 2019 jälkeen. Kasvua on ollut pääosin tapon yrityksissä. Vuosina 2020–2024 alle 21-vuotiaille on kirjattu keskimäärin vähän yli sata henkirikosta tai sen yritystä koskevaa rikosepäilyä vuosittain, kun taas aiempina vuosina määrä on vaihdellut noin 50–60 rikosepäilyn välillä. Toteutuneiden henkirikosten määrä on nuorten ikäryhmissä vuositasona hyvin pieni ja tapausmäärät jäävät reiluun kymmeneen tapaukseen vuosittain. Muista väkivaltarikoksista koskevista nimikkeistä poiketen alle 15-vuotiaiden henkirikoksesta tai sen yrityksestä epäiltyjen määrä on pysynyt edelleen matalana, vaikka määrässä on ollut havaittavissa pientä kasvua viime vuosina. Poliisilaitoksittain tarkasteltuna eniten kasvua epäilyjen määrässä havaittiin Uudenmaan eri poliisilaitosten alueella niin absoluuttisesti kuin asukaslukuun suhteutettuna.

Noin 84 prosenttia epäillyistä nuorista oli miehiä, ja suurin osa iältään 18–20-vuotiaita. Joissakin tapauksissa rikos on tehty yhdessä vanhemman henkilön kanssa, mutta nämä epäillyt ovat olleet useimmiten vain hieman vanhempia, kuitenkin alle 30-vuotiaita nuoria aikuisia. Sekä

suomalaistaustaisten että ulkomaalaistaustaisten nuorten rikosepäilyjen määrä on noussut, ja ulkomaalaistaustaisten rikosepäilyjen osuus tapauksista on kasvanut. Ulkomaalaistaustaisilla on suomalaistaustaisia korkeampi väestöön suhteutettu rikostaso.

Teonpiirreanalyysin tarkastelujen perusteella nuorten henkirikokset ja niiden yritykset tehdään lähes aina käyttäen jotakin tekovälinettä, ja nuoren tekemän henkirikoksen tai sen yrityksen uhri on yleensä toinen nuori tai nuori aikuinen. Havainnot ovat linjassa tutkimuskirjallisuudessa esitettyjen havaintojen kanssa siitä, että tekovälineen käyttö korostuu tapauksissa, joissa nuoret ovat uhreina. Esimerkiksi vuosien 2002–2018 aikana toteutuneiden henkirikosten uhreiksi joutuneet nuoret tulivat merkittävästi useammin surmatuksi joillain tekovälineellä, kuin yli 30-vuotiaat uhrit (Kivivuori ym. 2024, 8). Teonpiirreanalyysin mukaan selvästi yleisin nuorten rikoksessa käyttämä tekoväline on teräase. Nuorten teoissa teräase, yleensä puukko, on useimmiten ollut epäilyllä mukana jo ennen rikosta. Tekovälineen mukana kantamisen osuus on hieman noussut verrattuna tapauksiin, jossa teossa käytetty väline on otettu käteen tekopaikalta tilanteessa. Näin ollen nuoret kantavat tekovälinettään useammin mukana jo ennen väkivallantekoa.

Väkivallan määrän osalta keskeisenä havaintona voidaan todeta, että teoissa käytetyn väkivallan määrä on noussut verrattuna vuosien 2015–2016 tekoihin, mikä viittaa siihen, että teot ovat käytetyn väkivallan määrän osalta raastuneet aiempaan ajankohtaan nähden. Ylenpalttista väkivaltaa sisältävien, eli kaikkein raaimpien tekojen määrä on kuitenkin pysynyt matalana.

Suurin osa teoista tapahtuu yksityisellä paikalla, mutta tarkastelun perusteella voidaan havaita yksityisten paikkojen osuuden vähentyneen vuosista 2015–2016. Samaan aikaan julkisilla paikoilla tehtyjen tekojen osuus on hieman noussut siten, että vuosina 2022–2023 julkisilla paikoilla tehtyjen tekojen osuus oli enää kuusi prosenttiyksikköä pienempi kuin yksityisellä paikalla tehtyjen tekojen. Näin ollen voidaan todeta, että nuorten henkirikoksia ja niiden yrityksiä tapahtuu julkisilla paikoilla hieman useammin kuin ennen, ja lähes yhtä usein kuin yksityisillä paikoilla. Teot ajoittuivat yleisimmin iltoihin ja viikonloppuihin siten, että iltaisin tapahtui yli 40 prosenttia teoista. Yleisin tapahtuma-ajankohta on lauantaina aamuyön aikana.

Noin 65 prosenttia tarkastelun kohteena olleista vuosien 2022–2023 tapauksista sisälsi maininnan jostakin päihteestä. Päihdemainintojen suhteellinen osuus on kasvanut hieman vuosista 2015–2016. Mainintojen kasvun taustalla on huumausaineisiin liittyvien mainintojen lisääntyminen. Tämä muutos näkyy myös henkirikollisuuden oheisrikoksissa: samalle rikosilmoitukselle kirjatuihin muissa rikosnimikkeissä nähdään selvä huumausainerikosten kasvu varsinkin 18–20-vuotiaiden epäiltyjen kohdalla. Maininnat alkoholin käytöstä teon aikana ovat vähentyneet rikosilmoituksissa.

Eräänä nuorten henkirikosten erityispiirteenä voidaan pitää sitä, että vanhempiin ikäryhmiin verrattuna teot ovat tyypillisesti kohdistuneet useammin tuntemattomaan henkilöön (Lehti, 2007, 25). Kumppaneihin ja perhesuhteisiin liittyvät henkirikokset ovat nuorten keskuudessa harvinaisempia kuin aikuisilla (Kivivuori ym. 2024). Nämä aiemman tutkimuskirjallisuuden havainnot nousivat esiin myös tämän teonpiirreanalyysin tuloksissa, kun tarkastelussa oli mukana myös henkirikosten yritykset. Nuorten tekemät henkirikokset ja niiden yritykset eivät tyypillisesti kohdistuneet perheenjäseneen tai kumppaniin, vaan uhrina oli hyvin usein vertaisnuori, kuten esimerkiksi koulukaveri tai joku muu suunnilleen saman ikäinen henkilö. Vaikka tuttavien osuus uhreista oli selvästi suurin, myös tuntemattomiin kohdistuneiden tekojen osuus oli melko suuri. Epäilylle ennestään tuntemattomat uhrit joutuvat teon kohteeksi useimmiten julkisilla paikoilla. Tuntemattomat uhrit ovat usein esimerkiksi eri seurueeseen kuuluvia henkilöitä tai ennalta sovitun huumekaupan osapuolia, eli

harvemmin täysin satunnaisesti valikoituneita uhreja. Aiempaa väkivaltaa osapuolten välillä oli hyvin harvoin. Havaintoa voi osaltaan selittää se, että melko suuri osa teoista kohdistuu ennalta tuntemattomiin, ja toisaalta esimerkiksi lähisuhteissa tapahtuvia tekoja, joissa väkivaltaa on usein jo ennen henkirikosta tai sen yritystä, on nuorten kohdalla hyvin vähän.

Aineiston tapauksissa selkeästi yleisin esiin noussut motiivi oli riitatilanteen ratkaiseminen väkivalloin, joka on päämotiiveista yleisin myös suomalaisessa henkirikollisuudessa yleisesti (Törölä ym. 2024). Nuorten kohdalla ja myös yritykseksi jääneet teot huomioiden riitatilanteisiin liittyvät teot eroavat kuitenkin aikuisväestön toteutuneita henkirikoksia koskevan raportin tuloksista siltä osin, että ne tapahtuvat hieman useammin julkisilla tai puolijulkisilla paikoilla, ja varsinkin julkisilla paikoilla usein selvin päin. Riitatilanteiden lisäksi on huomionarvoista, että sellaisten tapausten, joissa oli päämotiivina ryöstö tai kosto, havaittiin eri ajankohtien välillä suhteellisesti tarkastellen kaksinkertaistuneen. Kosto-, ryöstö- ja velkatapausten voidaan tarkastelun perusteella havaita olevan teonpiirteiltään saman tyyliä keskenään ja niistä noin puolet liittyi rikosilmoituksen tietojen mukaan jollain tapaa huumeisiin.

Kokonaisuudessaan teonpiirteiden tarkastelu osoitti, että nuorten henkirikoksissa ja niiden yrityksissä havaitut teonpiirteet ovat muuttuneet joiltain osin vuosista 2015–2016. Keskeisimpinä havaintoina voidaan pitää teräaseiden osuuden kasvua tekovälineenä, sekä julkisilla paikoilla tapahtuneiden tekojen osuuden lisääntymistä. Lisäksi teoissa korostuvat aiempaa enemmän maininnat huumausaineista, kun taas maininnat alkoholin käytöstä teon yhteydessä ovat vähentyneet. Myös käytetyn väkivallan määrä on lisääntynyt. Suoranaisesti mitään uusia piirteitä ei noussut esiin tarkastelussa. Näin ollen esimerkiksi aiemmassa Keskusrikospoliisin tarkastelussa ryöstörikollisuuden teonpiirteissä havaitut uudet ilmiöt, kuten havainnot nöyryytysväkivaltaa sisältävien tekojen, väkivallan kuvaamisen sekä sähkötupakkaan liittyvien tapausten lisääntymistä, eivät esiinny tapon yritysten tai muiden tämän tarkastelun kohteena olleiden rikosten ilmoituksissa. Teonpiirreanalyysin päähavainnot viittaavat siihen, että nuorten tekemää kaikkein vakavinta väkivaltaa tapahtuu entistä useammin kaduilla ja muilla julkisilla paikoilla niiden henkilöiden toimesta, joilla teräase on valmiina mukana tilanteessa.

Tässä raportissa kuvattiin nuorten henkirikollisuuden kehitystä eri ikäryhmissä sekä tarkasteltiin teonpiirteitä analysoimalla henkirikoksiin ja niiden yrityksiin liittyviä piirteitä kartoittaen myös sitä, millaisia muutoksia nuorten teoissa ilmenee. Tässä raportissa ei kuitenkaan ollut mahdollista tehdä yksilötason analyysia tapon yrityksissä havaittuun kasvuun liittyvistä taustatekijöistä. Näin ollen olisikin tärkeää saada tietoa myös siitä, mitkä yksilö- tai yhteiskunnallisen tason muutokset voisivat selittää juuri nuorten tapon yritysten kasvua viime vuosina. Suurin osa henkirikoksista tai niiden yrityksistä epäillyistä oli ollut epäiltynä myös muista väkivaltarikoksista tarkastelujakson 2015–2023 aikana. Tässä raportissa ei ollut mahdollisuutta tarkastella henkirikoksista ja niiden yrityksistä epäiltyjen nuorten rikostaustaa kattavasti, mutta havainto epäiltyjen muusta väkivallasta on linjassa tutkimuskirjallisuuden havaintojen kanssa siitä, että vakavaa väkivaltaa tehneillä on tyypillisesti useita väkivaltarikosepäilyjä (Suonpää, ym. 2020; Heiskanen ym. 2024).

Kaiken kaikkiaan raportissa esitetyt analyysit lisäävät tietoa siitä, millaisia teonpiirteitä liittyy juuri nuorten henkirikollisuuteen. Analyyseissa otettiin huomioon myös yritykseksi jääneet teot, jotka olivat osin hyvin samankaltaisia toteutuneiden henkirikosten kanssa ja erosivat aineistossa toteutuneista henkirikoksista useissa tapauksissa vain sen osalta, miten uhriin kohdistetut tekovälineellä aiheutetut iskut ovat osuneet uhriin, tai miten nopeasti uhri on saanut apua.

Lähteet

- Brå. (2021). *Misstänkta för brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund*. Rapport 2021:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Danielsson, Petri. (2022). *Nuorten väkivaltarikollisuuden määrä ja piirteet poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa*. Vantaa: Keskusrikospoliisi, Tiedusteluosasto. <https://poliisi.fi/documents/25235045/0/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/5707ff63-fce5-b1a3-83ed-6ae62808adfa/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf/raportti-nuorten-vakivaltarikollisuus-poliisi.pdf?t=1646715994222>.
- Hagelstam, Camilla & Häkkänen, Helinä. (2007). Adolescent homicides in Finland: Offence and offender characteristics. *Forensic science international*. <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2005.12.006>
- Heiskanen, Laura. (2024). *Nuorten ryöstörikosten piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023*. Vantaa: Keskusrikospoliisi, Tiedusteluosasto. https://poliisi.fi/documents/25235045/59586767/raportti_nuorten_ry%C3%B6st%C3%B6rikollisuus_julkinen.pdf/0690c6c1-0aeb-a4f8-0c65-a2e2dbfcaa93/raportti_nuorten_ry%C3%B6st%C3%B6rikollisuus_julkinen.pdf?t=1707379915528
- Heiskanen, Laura, Aaltonen, Mikko, Pitkänen, Joonas, Suonpää, Karoliina, & Martikainen, Pekka. (2024). Vakavaa väkivaltaa tekevät nuoret: - perhetausta, oheisrikollisuus ja rikosurat suomalaisessa rekisteriaineistossa. *Kriminologia*, 4(1), 38–50. <https://doi.org/10.54332/krim.136579>
- Kivivuori, Janne, Tanskanen, Maiju, Suonpää, Karoliina. & Raeste, Anna. (2024). Comparing youth and adult homicide victimization in Finland 2002-2018: A latent class approach. *Nordic Journal of Criminology* 25(1). <https://doi.org/10.18261/njc.25.1.7>
- Lehti, Martti. (2007). Nuoret ja henkirikollisuus 1980–2004. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/1525>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). *Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen - ESPAD 2024*. Tilastoraportti 42/2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024080663907>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). *Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022*. Tilastoraportti 15/2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023041236168>
- Törölä, Miisa, Raeste, Anna, & Malinen, Sofia. (2024). *Henkirikoskatsaus 2024*. <http://hdl.handle.net/10138/584439>
- Tilastokeskus. (2024a). Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tilasto/vaerak> (viitattu 30.12.2024).
- Tilastokeskus. (2024b). Ulkomaalaistaustainen. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/meta/kas/ulkomaalaistaus.html> (viitattu 16.10.2024).
- Tilastokeskus. (2024c). Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tilasto/rpk> (viitattu 28.10.2024)
- Suonpää, Karoliina, Aaltonen, Mikko, & van der Geest, Victor. (2020). Crime and income trajectories preceding lethal and non-lethal violence. *Journal of Criminal Justice*, 68, 101685. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2020.101685>